

УДК 340.12

DOI <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2025.87.1.18>

ЮРИДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ ПРАВ ЛЮДИНИ В УМОВАХ ВІЙНИ В УКРАЇНІ

Ярмол Л.В.,

*докторка юридичних наук, професорка,
професорка кафедри теорії права та конституціоналізму
Національного університету «Львівська політехніка»
ORCID: 0000-0001-8465-8579*

Підгородецька О.В.,

*студентка Навчально-наукового інституту права,
психології та інноваційної освіти
Національного університету «Львівська політехніка»
ORCID: 0009-0001-8797-3774*

Ярмол Л.В., Підгородецька О.В. Юридичне забезпечення інформаційних прав людини в умовах війни в Україні.

У статті досліджено загальнотеоретичні аспекти інформаційних прав людини. Подано аналіз стану, проблем реалізації інформаційних прав в умовах війни в Україні. Сформульовано пропозиції щодо вдосконалення механізму юридичного забезпечення інформаційних прав в Україні.

Стверджено, що основою інформаційних прав людини є інформація. У сучасних умовах розвитку інформаційного суспільства інформація є важливою складовою частиною життя кожного суб'єкта.

Наголошено, що інформаційні права людини є складовою частиною свободи вираження поглядів. Інформаційні права мають подвійне підпорядкування – належать і до права на формування поглядів людини (це можливості пошуку, доступу, отримання, фіксування, зберігання інформації й ідей), і до права на їх вираження (це можливості поширення, передачі, використання інформації й ідей).

Констатовано, що інформаційні права людини знайшли своє відображення в багатьох міжнародних документах з прав людини. Зазначені права становлять фундаментальну основу міжнародного інформаційного правопорядку.

Наголошено, що в Україні прийнято значну кількість нормативно-правових актів, які є основою юридичного механізму забезпечення інформаційних прав людини.

Стверджено, що основними проблемами у сфері забезпечення реалізації інформаційних прав в Україні є: 1) неефективна інформаційна політика у сфері протидії інформаційній війні, яка ведеться російською федерацією проти України; 2) недосконалість законодавства України з питань інформаційних прав; 3) необґрунтоване зарахування інформації до інформації з обмеженим доступом; 4) закриття публічних реєстрів; 5) неоприлюднення розпорядниками інформації на офіційних вебсайтах суспільно важливої інформації; 6) зловживання окремими запитувачами правом на доступ до публічної інформації; 7) припинення розгляду запитів на інформацію, звернень громадян; 8) поширення особами інформації, яка заборонена законодавством України тощо.

Сформульовано пропозицію про необхідність прийняття уже не рекомендаційного, а обов'язкового документа європейського, та й, зрештою, всесвітнього рівня, присвяченого інформаційним правам людини.

Підтримано пропозицію деяких вітчизняних учених щодо систематизації інформаційного законодавства та прийняття Інформаційного кодексу України, який сприяв би кращому розумінню інформаційних прав та їх реалізації.

Наголошено, що під час війни в Україні державі потрібно посилити моніторинг і контроль у сфері забезпечення інформаційних прав та відповідальність за їх порушення.

Ключові слова: права людини, інформаційні права, свобода вираження поглядів, інформація, юридичне забезпечення прав.

Yarmol L.V., Pidhorodetska O.V. Legal protection of human information rights in wartime Ukraine.

The article examines the general theoretical aspects of human information rights. It provides an analysis of the status and challenges in the realization of information rights during the war in Ukraine. Proposals have been formulated to improve the mechanism for legal protection of information rights in Ukraine.

It is asserted that information serves as the foundation of human information rights. In the modern context of an evolving information society, information is a vital component of every individual's life.

It is emphasized that human information rights are an integral part of the freedom of expression. Information rights have a dual nature: they pertain both to the right to form opinions (encompassing the ability to search for, access, receive, record, and store information and ideas) and to the right to express those opinions (including the ability to disseminate, transmit, and utilize information and ideas).

It is ascertained that human information rights are reflected in numerous international human rights instruments. These rights form the fundament basis of the international information legal order.

It is stressed that Ukraine has adopted a substantial number of legal instrument that form the foundation of the legal mechanism for safeguarding human information rights.

It is highlighted that the main issues in ensuring the realization of information rights in Ukraine are: 1) ineffective information policy in the sphere of countering the information war waged by the Russian Federation against Ukraine; 2) the inadequacy of Ukraine's legislation regarding information rights; 3) the unjustified classification of information as restricted access; 4) the closure of public registries; 5) the failure to publish socially significant information by information holders on official websites; 6) abuse of the right to access public information by certain requesters; 7) the termination of processing information requests and citizens appeals; 8) the dissemination of information prohibited by Ukrainian legislation, among other issues.

A proposal has been formulated regarding the need to adopt not merely a recommendation but a binding document at the European, and ultimately global, level, dedicated to human information rights.

The proposal of certain domestic scholars regarding the systematization of information legislation and the adoption of an Information Code of Ukraine, which would facilitate a better understanding of information rights and their implementation, has been supported.

It is emphasized that during the war in Ukraine, the state needs to strengthen monitoring and control in the area of safeguarding information rights, as well as accountability for their violations.

Key words: human rights, information rights, freedom of expression, information, legal protection of rights.

Постановка проблеми. Юридичне забезпечення інформаційних прав людини в умовах воєнного стану в Україні є одним із важливих напрямів діяльності держави. Недостовірна інформація, яку поширює ворог і на території України (зокрема, й на окупованій території), і за її межами, безперечно, спотворює події, дезінформує населення і є великою перешкодою до здобуття перемоги.

Метою статті є дослідження загальнотеоретичних аспектів інформаційних прав людини, стану, проблем й удосконалення їхнього юридичного забезпечення в умовах війни в Україні.

Стан опрацювання проблематики. Аналіз теоретико-правових питань щодо юридичного забезпечення інформаційних прав людини досліджують такі вітчизняні вчені: Н. Кушакова, М. Ковалів, А. Марущак, І. Ткачук, Р. Тополевський, О. Шершель, О. Ярема та ін. Стан і проблеми реалізації інформаційних прав людини в умовах війни в Україні порушують такі вітчизняні науковці: Т. Авдєєва, І. Борко, О. Вашук-Огданська, М. Гаврильців, К. Денисенко, М. Дворовий, О. Косов, С. Чвак та ін. Однак можемо констатувати, що в сучасній вітчизняній юридичній науці недостатньо уваги приділено дослідженню питань юридичного забезпечення інформаційних прав людини в умовах війни в Україні.

Виклад основного матеріалу. Із розвитком цифрових технологій стало легко отримувати й поширювати інформацію в суспільстві. Щодня людина дізнається неймовірну кількість інформації з різних джерел. Але у зв'язку з повномасштабним збройним вторгненням російської федерації (далі – рф) на територію України з'явилися нові виклики для нашого суспільства, пов'язані з інформаційними правами людини.

Поняття, зміст, значення інформаційних прав людини. Основою інформаційних прав людини є інформація. У сучасних умовах розвитку інформаційного суспільства інформація є важливою складовою частиною життя кожного суб'єкта. Володіння інформацією, її отримання, поширення тощо – це вже невід'ємна частина повсякденного життя людини. В умовах війни в Україні діяльність суб'єктів щодо інформації набуває нового значення. Так, вчасно отримана інформація про повітряні тривоги, про загрози з боку ворога – це важлива гарантія збереження життя людей. Непоширення певної інформації, яка заборонена законодавством, також є важливою гарантією забезпечення прав людини.

Згідно із Законом України «Про інформацію» (02.10.1992) передбачено, що «інформація» – це будь-які відомості або дані, які можуть бути збережені на матеріальних носіях або відображені в електронному виді. За порядком доступу інформація поділяється: на відкриту інформацію та інформацію з обмеженим доступом (ст. 1) [1].

Дослідження поняття, змісту інформаційних прав привертають увагу багатьох українських і зарубіжних дослідників різних галузей юридичної науки. Вітчизняний правознавець Н. Кушакова право на інформацію розглядає в кількох аспектах: як складову частину права на самовираження [2, с. 8] і як самостійне конституційне право, яке дає змогу людині вільно збирати, зберігати, використовувати й поширювати інформацію будь-яким чином [3, с. 52].

Н. Ткачук зазначає, що інформаційні права людини є одночасно як елементом основоположних і похідних прав людини всіх поколінь, так і продуктом останнього покоління еволюційного розвитку прав людини [4, с. 21].

А. Марущак суб'єктивне право на інформацію визначає так: «це гарантована державою можливість фізичних, юридичних осіб і держави (державних органів) вільно одержувати, використовувати, поширювати та зберігати відомості, необхідні їм для реалізації своїх прав, законних інтересів, здійснення завдань і функцій» [5, с. 108].

Інші вчені визначають інформаційні права людини як гарантовані державою можливості людини задовольняти потреби в отриманні, збиранні, використанні, поширенні, охороні й захисті необхідного для життєдіяльності обсягу інформації [6, с. 61].

На нашу думку, інформаційні права людини є складовою частиною свободи вираження поглядів. Однак потрібно наголосити, що вони мають подвійне підпорядкування – належать і до права на формування поглядів людини (це можливості пошуку, доступу, отримання, фіксування, зберігання інформації й ідей), і до права на їх вираження (це можливості поширення, передачі, використання інформації й ідей).

Міжнародні гарантії забезпечення інформаційних прав людини. Інформаційні права людини знайшли своє відображення в багатьох міжнародних документах з прав людини. Зазначені права становлять фундаментальну основу міжнародного інформаційного правопорядку. Одним з основних міжнародних актів є Загальна декларація прав людини (ООН, 10.12.1948), у ст. 19 якої закріплено, що «кожна людина має право на свободу переконань і на вільне їх виявлення: це право включає свободу безперешкодно дотримуватися своїх переконань та свободу шукати, одержувати і поширювати інформацію та ідеї будь-якими засобами незалежно від державних кордонів» [7].

У ст. 19 Міжнародного пакту про громадянські і політичні права (ООН, 1966) проголошено «свободу шукати, одержувати і поширювати будь-яку інформацію» [8]. На відміну від Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод (Рада Європи, 1950), у тексті використано слово «шукати» інформацію, що розширює зміст ст. 19 Міжнародного пакту про громадянські і політичні права й надає їй певні гарантії доступу до інформації.

У ч. 1 ст. 5 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод зазначено, що «кожен має право на свободу вираження поглядів. Це право включає свободу дотримуватися своїх поглядів, одержувати та передавати інформацію та ідеї без втручання органів державної влади і незалежно від кордонів» [9].

Важливе значення мають також спеціальні акти ООН, присвячені інформаційним правам людини (зокрема, праву шукати, одержувати, поширювати будь-яку інформацію) та правовим гарантіям їх забезпечення. Такими міжнародними документами є: Конвенція ООН про міжнародне право спростування (16.12.1952) [10]; Декларація принципів «Побудова інформаційного суспільства – глобальна задача в новому тисячолітті» (Женева, 10–12.12.2003); Резолюція 69/166 «Право на недоторканність особистого життя в епоху цифрових технологій» (ООН, 18.12.2014); Резолю-

ція 70/184 «Використання інформаційно-комунікаційних технологій з метою розвитку» (ООН, 22.12.2015), Конвенція Ради Європи про доступ до офіційних документів (18.06.2009) та ін.

Нормативне забезпечення інформаційних прав в Україні. В Україні прийнято значну кількість нормативно-правових актів, які є основою юридичного механізму забезпечення інформаційних прав людини. Серед них найважливішими є Конституція України (28.06.1996), Закони України «Про медіа» (13.12.2022), «Про інформацію» (02.10.1992), «Про доступ до публічної інформації» (13.01.2011), «Про захист персональних даних» (01.06.2010) та ін.

У ч. 1 ст. 34 Основного Закону України гарантується право кожного вільно збирати, зберігати, використовувати й поширювати інформацію усно, письмово або в інший спосіб – на свій вибір [11]. Жодне право людини не може бути абсолютним – воно має межі своєї дії. Відповідно до положень ч. 2 ст. 64 Конституції України в умовах воєнного стану можуть бути обмежені деякі конституційні права і свободи громадян, зокрема право на вільне збирання, зберігання, використання й поширення інформації в будь-який спосіб.

Під час воєнного стану для громадян нашої держави існують обмеження в доступі до публічної інформації. Це зроблено для захисту національних інтересів і територіальної цілісності нашої держави. Ці обмеження регулюються законодавством України. Відповідно до Закону України «Про доступ до публічної інформації» інформацією з обмеженим доступом є конфіденційна, таємна та службова інформація (ч. 1 ст. 6) [12].

Повномасштабна збройна агресія РФ і її наслідки підняли в суспільстві дискусію з багатьох питань, які не виникали раніше. Безумовно, поширення інформації з таких питань, як наслідки обстрілів і завдана економіці шкода, рівень забезпечення гуманітарною допомогою та її розподіл потенційно може нести загрози. Однак у випадках, коли йдеться про широкий суспільний резонанс подій, яких стосується запитана інформація, відповідальним працівникам розпорядників публічної інформації варто неухильно дотримуватися вимог закону при пошуку балансу захищених законом інтересів [13].

Водночас потрібно зазначити, що Закон України «Про правовий режим воєнного стану» (12.05.2015) не передбачає прямої можливості встановлювати будь-які заборони чи обмеження щодо розгляду запитів на інформацію.

У зв'язку зі стрімким розвитком технологій і діджиталізацією, отримання й поширення інформації в суспільстві стало в рази простіше. Але не вся інформація може перебувати у вільному доступі. Під час воєнного стану дуже важливо дотримуватись обмежень, закріплених у законах, адже витік і поширення інформації може зашкодити безпеці нашої держави і її громадянам.

У період воєнного стану в Україні було внесено низку змін до Кримінального кодексу України (далі – КК України) і Кримінального процесуального кодексу України. Так, згідно із цими змінами передбачено кримінальну відповідальність за поширення інформації про направлення, переміщення зброї, озброєння та бойових припасів в Україну, у тому числі про їх переміщення територією України, якщо така інформація не розміщувалася, тобто не поширювалася, у відкритому доступі Генеральним штабом Збройних Сил України, Міністерством оборони України, Головним управлінням розвідки Міністерства оборони України чи Службою безпеки України або в офіційних джерелах країн-партнерів. Вчинення цих дій в умовах воєнного або надзвичайного стану карається позбавленням волі на строк від трьох до п'яти років (ч. 1.1 ст. 114-2 КК України) [14].

За діяння, передбачені в ч. 2 ст. 114-2 КК України, а саме поширення інформації про переміщення, рух або розташування Збройних Сил України чи інших утворених відповідно до законів України військових формувань, за можливості їх ідентифікації на місцевості, якщо така інформація не розміщувалася у відкритому доступі Генеральним штабом Збройних Сил України, Міністерством оборони України або іншими уповноваженими державними органами, вчинене в умовах воєнного або надзвичайного стану – карається позбавленням волі на строк від п'яти до восьми років та інше [14].

Був також прийнятий Закон України «Про внесення змін до ст. 114-2 Кримінального кодексу України щодо удосконалення відповідальності за несанкціоноване розповсюдження інформації про засоби протидії збройній агресії Російської Федерації» (01.04.2022) [15].

Ще одним важливим нормативним актом є Закон України «Про внесення змін до Кримінального кодексу України щодо підвищення ефективності боротьби з кіберзлочинністю в умовах дії воєнного стану» (24.03.2022) [16]. Його розроблено з метою посилення національної системи кі-

бербезпеки для протидії кіберзагрозам у сучасному безпековому середовищі шляхом оптимізації положень ст. 361, 361-1 КК України.

На жаль, попри заборону й обмеження поширення певної інформації, громадяни і надалі публікують фото й відео в соцмережах. Іноді помилково вважають, що «публічна інформація» має поширюватися за будь-яких умов, адже вона «публічна». Проте це не так. Інформацію називають публічною, оскільки вона перебуває у володінні органів публічної влади (та інших осіб, що виконують суспільно важливі функції за бюджетні кошти) [17].

Українським в умовах воєнного стану є оперативний доступ до публічної інформації (через офіційні вебсайти, соцмережі), що становить значний суспільний інтерес і пов'язаний із реалізацією, серед іншого, прав людини на життя, здоров'я, свободу і безпеку (зокрема, про аварії, катастрофи та інші надзвичайні події, що сталися або можуть статись і загрожують безпеці громадян) [18].

Проблеми юридичного забезпечення інформаційних прав людини в умовах війни в Україні. Протягом 2022 року до Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини (далі – Уповноважений) звернулося 1470 громадян через порушення права на доступ до публічної інформації [18].

У Щорічній доповіді про стан додержання та захисту прав і свобод людини і громадянина в Україні у 2022 році Уповноважений зазначив, що за результатами проведених перевірок виявлено системні порушення конституційних прав людини і громадянина на інформацію упродовж року, а саме: необґрунтоване зарахування інформації до інформації з обмеженим доступом; закриття публічних реєстрів; неоприлюднення розпорядниками інформації на офіційних вебсайтах суспільно важливої інформації; зловживання окремими запитувачами правом на доступ до публічної інформації; припинення розгляду запитів на інформацію, звернень громадян під час дії правового режиму воєнного стану тощо [18].

А втім, не вся інформація може бути вільно запитана й використана. Наприклад, намір допомогти рідним знайти зниклого військового в час війни є досить благородним. Але чи має право медіа або будь-яка людина в умовах війни на власний розсуд публікувати дані про зникнення військового, надані його родичами? З погляду законодавства ситуація виглядає так: якщо родичі вас про це не просили – тоді не варто, не проявляйте ініціативи [19].

Більше того, Головне управління розвідки Міністерства оборони України рекомендує не поширювати інформацію про зниклого військового і не фіксувати увагу на ньому, адже це, умовно кажучи, «збільшує його вартість» при обміні. Тож варто ситуацію проговорити з рідними і зважити ризики та користь [19]. При поширенні інформації про зниклого воїна потрібно брати до уваги Наказ Головнокомандувача Збройних Сил України «Про організацію взаємодії між Збройними силами України, іншими складовими сил оборони та представниками засобів масової інформації на час дії правового режиму воєнного стану» (03.03.2022 № 73) [20]. У ньому визначено перелік інформації, розголошення якої може призвести до обізнаності противника про дії Збройних Сил України, інших складових сил оборони, негативно вплинути на хід виконання завдань за призначенням під час дії правового режиму воєнного стану.

Від початку війни РФ активно поширювала і далі поширює дезінформацію, тобто неправдивий контент, щоб ввести в оману чи отримати економічну або політичну вигоду, завдати шкоди суспільству. Причому така дезінформація впливає не тільки на населення України, але й за її межами. Наприклад, китайські медіа назвали вторгнення «спеціальною військовою операцією», маючи на увазі кваліфікацію агресії, розроблену РФ на самому початку повномасштабного вторгнення [21].

Отже, основними проблемами у сфері забезпечення реалізації інформаційних прав в Україні є: неефективна інформаційна політика у сфері протидії інформаційній війні, яка ведеться РФ проти України; недосконалість законодавства України з питань інформаційних прав; необґрунтоване зарахування інформації до інформації з обмеженим доступом; закриття публічних реєстрів; неоприлюднення розпорядниками інформації на офіційних вебсайтах суспільно важливої інформації; зловживання окремими запитувачами правом на доступ до публічної інформації; припинення розгляду запитів на інформацію, звернень громадян; поширення особами інформації, яка заборонена законодавством України тощо.

Пропозиції щодо удосконалення механізму юридичного забезпечення інформаційних прав людини в умовах війни в Україні. На нинішньому етапі стрімкого розвитку інформаційного суспільства, з викликами, які стоять перед ним, особливо актуальним стає питання щодо прийняття уже не рекомендаційного, а обов'язкового документа європейського, та й, зрештою, всесвітнього рівня, присвяченого інформаційним правам людини.

Для реалізації права людини і громадянина на інформацію важлива не лише наявність правових норм-гарантій, а також засобів їх реалізації, які мають забезпечувати органи публічної влади. Під час війни в Україні важливо, щоб законодавець і надалі удосконалював національне законодавства у сфері реалізації права на інформацію.

Слушною є пропозиція деяких вітчизняних учених щодо систематизації інформаційного законодавства та прийняття Інформаційного кодексу України, який сприяв би кращому розумінню інформаційних прав та їх реалізації. В Інформаційному кодексі України значна частина питань має бути присвячена аспектам регулювання інформаційних відносин, інформаційних прав публічно-правового характеру, які ЦК України не врегулює.

Станом на сьогодні створено багато проваджень з метою здійснення заходів реагування й поновлення прав громадянина на доступ до інформації. Під час війни державі потрібно посилити моніторинг і контроль у сфері забезпечення інформаційних прав громадян та відповідальність за їх порушення. Потрібно забезпечити своєчасне надання й оприлюднення потрібної інформації в офіційних джерелах.

Забезпечення інформаційних прав в умовах війни є складним завданням, але це важливо для гарантування демократичних цінностей і прав людини. Україна повинна робити все можливе для того, щоб гарантувати свободу інформації й доступ до неї в умовах війни, дотримуючись при цьому міжнародних стандартів і власного законодавства.

Висновки. У підсумку, варто зазначити, що правове забезпечення інформаційних прав людини в умовах війни є важливим завданням для держави. Інформаційні права людини, на нашу думку, мають подвійне підпорядкування – вони належать і до права на формування її поглядів (це можливості пошуку, доступу, отримання, фіксування, зберігання інформації й ідей), і до права на їх вираження (це можливості поширення, передачі, використання інформації й ідей).

Інформаційні права людини відображені в багатьох міжнародних документах. Однак, особливо актуальним стає питання щодо прийняття уже не рекомендаційного, а обов'язкового документа європейського, та й, зрештою, всесвітнього рівня, присвяченого інформаційним правам людини.

В Україні також прийнято значну кількість нормативно-правових актів, які є основою юридичного механізму забезпечення інформаційних прав людини. Під час війни в Україні важливо, щоб законодавець і надалі працював над удосконаленням національного законодавства у сфері реалізації права на інформацію і доступу до неї. Зокрема, потрібно систематизувати інформаційне законодавство та прийняти Інформаційний кодекс України. Державі потрібно посилити моніторинг і контроль у сфері забезпечення інформаційних прав громадян та відповідальність за їх порушення.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Про інформацію: Закон України від 02.10.1992 № 2657-XII. *База даних «Законодавство України»* / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2657-12#Text> (дата звернення: 18.01.2025).
2. Кушакова Н.В. Конституційне право на інформацію в Україні (порівняльний аналіз): автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.02. Київ, 2003. 17 с.
3. Кушакова Н.В. Конституційне право на інформацію в Україні: сучасний підхід. *Право України*. 2002. № 12. С. 51–55.
4. Ткачук Н.І. Інформаційні права і свободи людини і громадянина в Україні: визначення термінів, співвідношення понять. *Інформація і право*. 2018. № 2 (25). С. 17–30.
5. Марущак А.І. Інформаційне право: доступ до інформації: навч. посіб. Київ : КНТ, 2007. 532 с.
6. Денисенко К.В., Борко І.С., Косов О.М. Реалізація цифрових та інформаційних прав людини в умовах воєнного стану. *Науковий вісник Ужгородського Національного Університету. Сер.: Право*. 2023. Вип. 77, ч. 1. URL: <http://visnyk-pravo.uzhnu.edu.ua/article/view/282638/276823> (дата звернення: 08.01.2025).
7. Загальна декларація прав людини: міжнар. док. від 10.12.1948 / ООН. *База даних «Законодавство України»* / ВР України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_015#Text (дата звернення: 11.01.2025).

8. Міжнародний пакт про громадянські і політичні права: міжнар. док. від 16.12.1966 / ООН. База даних «Законодавство України» / ВР України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_043#Text (дата звернення: 18.01.2025).
9. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод: міжнар. док. від 04.11.1950 / Рада Європи. База даних «Законодавство України» / ВР України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_004#Text (дата звернення: 19.01.2025).
10. Конвенція про міжнародне право спростування: міжнар. док. від 16.12.1952 / ООН. База даних «Законодавство України» / ВР України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_319#Text (дата звернення: 19.01.2025).
11. Конституція України: Закон від 28.06.1996 № 254к/96-ВР. База даних «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення: 20.01.2025).
12. Про доступ до публічної інформації: Закон України від 13.01.2011 № 2939-VI. База даних «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2939-17#Text> (дата звернення: 20.01.2025).
13. Спеціальна доповідь Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини щодо додержання конституційного права на інформацію в умовах дії правового режиму воєнного стану (довідь охоплює період від 24 лютого 2022 року до 30 вересня 2023 року). URL: <https://ombudsman.gov.ua/storage/app/media/uploaded-files/spetsdopovid-vipravleno-1.pdf> (дата звернення: 20.01.2025).
14. Про внесення змін до Кримінального та Кримінального процесуального кодексів України щодо забезпечення протидії несанкціонованому поширенню інформації про направлення, переміщення зброї, озброєння та бойових припасів в Україну, рух, переміщення або розміщення Збройних Сил України чи інших утворених відповідно до законів України військових формувань, вчиненому в умовах воєнного або надзвичайного стану: Закон України від 24.03.2022 № 2160-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2160-20#Text> (дата звернення: 23.01.2025).
15. Про внесення змін до статті 114-2 Кримінального кодексу України щодо удосконалення відповідальності за несанкціоноване розповсюдження інформації про засоби протидії збройній агресії Російської Федерації: Закон України від 01.04.2022 № 2178-IX. База даних «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2178-20#n2> (дата звернення: 28.01.2025).
16. Про внесення змін до Кримінального кодексу України щодо підвищення ефективності боротьби з кіберзлочинністю в умовах дії воєнного стану: Закон України від 24.03.2022 № 2149-IX. База даних «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2149-20#n2> (дата звернення: 18.01.2025).
17. Ващук-Огданська О. Обмеження доступу до публічної інформації під час війни: про що говорить судова практика? *Доступ до влади*. URL: <https://dostup.pravda.com.ua/blogs/publications/obmezhenia-dostupu-do-publichnoi-informatsii-pid-chas-viiny-pro-shchohovoryt-sudova-praktyka> (дата звернення: 18.01.2025).
18. Щорічна доповідь Уповноваженого Верховної Ради з прав людини про стан додержання та захисту прав і свобод людини і громадянина в Україні у 2022 році. URL: <https://ombudsman.gov.ua/report-2022/> (дата звернення: 08.01.2025).
19. ЗМІ і війна: особливості поширення інформації та фото під час воєнного стану. *Платформа прав людини*. URL: <https://www.ppl.org.ua/zmi-i-vijna-osoblivosti-poshirennya-informatsii-ta-foto-pid-chas-voennogo-stanu.html> (дата звернення: 18.01.2025).
20. Про організацію взаємодії між Збройними Силами України, іншими складовими сил оборони та представниками засобів масової інформації на час дії правового режиму воєнного стану: Наказ Головнокомандувача Збройних Сил України від 03.03.2022 № 73. *Офіц. вебсайт Міністерства оборони України*. URL: https://www.mil.gov.ua/content/mou_orders/nakaz_73_zi_zminami.pdf (дата звернення: 28.12.2024).
21. Авдеева Т., Дворовий М. По кому подзвін: відповідальність за дезінформацію під час війни. *Лабораторія цифрової безпеки*. Київ, 2022. URL: <https://dslua.org/wp-content/uploads/2023/02/Analitychne-doslidzhennia.-Vidpovidalnist-za-dezinformatsiiu-pid-chas-viiny.pdf> (дата звернення: 28.01.2025).